

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет ветеринарної медицини

Кафедра хірургії та акушерства

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти магістр

на тему: «Порівняльна ефективність методів оперативного лікування
промежинних гриж у собак»

Виконав: здобувач вищої освіти
за освітньо-професійною програмою
Ветеринарна медицина
спеціальності 211 Ветеринарна медицина
ступеня вищої освіти магістр
групи 2

Філіппов В.О.

Керівник: Панасова Т.Г.

Рецензент: Коломак І.О.

Полтава 2025 року

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет ветеринарної медицини
Кафедра хірургії та акушерства

Освітньо-професійна програма Ветеринарна медицина
Спеціальність 211 Ветеринарна медицина
Ступінь вищої освіти магістр

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри, професор
_____ Борис КИРИЧКО
«31» травня 2024 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ
Філіппова Вадима Олександровича

1. Тема роботи: «Порівняльна ефективність методів оперативного лікування промежинних гриж у собак», керівник роботи к.вет.н., доцент кафедри хірургії та акушерства Панасова Т.Г. Затверджено засіданням кафедри № 10 від «31» травня 2024 р.

2. Строк подання здобувачем вищої освіти роботи «20» червня 2025 р.

3. Вихідні дані до роботи: методи оперативного лікування промежинних гриж у собак.

4. Перелік питань, які потрібно вирішити:

Розділ 1. ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ. Вивчити літературні джерела стосовно етіології, патогенезу, анатомічних особливостей, та факторів розвитку промежинної грижі; клінічних проявів та діагностики промежинної грижі; методів лікування промежинної грижі у собак. Зробити висновок з огляду літератури.

Розділ 2. ВЛАСНІ ДОСЛІДЖЕННЯ. Дослідити клінічну ефективність лікування герніопластиком із використанням синтетичного сітчастого імпланту, ефективність лікування методом м'язової транспозиції та ефективність лікування методом герніорафії без імплантів. Розрахувати економічну ефективність ветеринарних заходів та обговорити результати власних досліджень.

Розділ 3. БІОБЕЗПЕКА НА ВИРОБНИЦТВІ. Провести аналіз біологічних ризиків у навчально-науково-виробничій клініці ветеринарної медицини ПДАУ.

5. Перелік графічного матеріалу: схеми, рисунки, графіки, діаграми за темою та об'єктом дослідження.

6. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання перевірено
Економічної ефективності ветеринарних заходів	ЄВСТАФ'ЄВА В., професор кафедри паразитології та ветеринарно-санітарної експертизи	31 травня 2024 р.	
Біобезпека на виробництві	ПЕТРЕНКО М., доцент кафедри інфекційної патології, гігієни, санітарії та біобезпеки	31 травня 2024 р.	

7. Дата видачі завдання «31» травня 2024 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Вибір і затвердження теми роботи	травень 2024 р.	
2	Складання і затвердження розгорнутого плану та завдання на кваліфікаційну роботу	травень 2024 р.	
3	Опрацювання літературних джерел	червень 2024 р.	
4	Збір, вивчення і обробка інформації, необхідної для виконання роботи	вересень-грудень 2024 р.	
5	Виконання теоретичного розділу роботи	січень-лютий 2025 р.	
6	Виконання аналітичних розділів роботи	березень-квітень 2025 р.	
7	Виконання спеціальних розділів	березень-квітень 2025 р.	
8	Оформлення тексту роботи	28 квітня – 23 травня 2025 р.	
9	Перевірка роботи на рівень оригінальності академічних текстів	29 травня – 30 травня 2025 р.	
10	Попередній захист роботи на кафедрі	02 червня – 06 червня 2025 р.	
11	Нормо-контроль	02 червня – 06 червня 2025 р.	
12	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень і пропозицій	09 червня – 20 червня 2025 р.	
13	Захист кваліфікаційної роботи	червень 2025 р.	

Здобувач вищої освіти _____ Вадим ФІЛІППОВ

Керівник роботи _____ Тетяна ПАНАСОВА

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ.....	5
ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ.....	9
1.1. Етіологія, патогенез, анатомічні особливості, та фактори розвитку промежинної грижі.....	9
1.2. Клінічні прояви та діагностика промежинної грижі.....	14
1.3. Методи лікування промеженної грижі у собак.....	16
1.4. Консервативні методи (тимчасові заходи) лікування промежинної грижі у собак.....	18
1.5. Аутопластика (використання власних тканин).....	19
1.6. Використання синтетичних імплантів.....	20
1.7. Лапароскопічні методи.....	22
1.8. Висновок з огляду літератури.....	23
РОЗДІЛ 2. ВЛАСНІ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	24
2.1. Матеріал і методи дослідження.....	24
2.2. Характеристика місця виконання роботи.....	25
2.3. Результати власних досліджень.....	27
2.3.1. Дослідження амбулаторних даних.....	27
2.3.2. Результати проведення лікування герніопластиком із використанням синтетичного сітчастого імпланту.....	30
2.3.3. Ефективність лікування методом м'язової транспозиції.....	32
2.3.4. Ефективність лікування методом герніорафії без імплантів.....	35
2.3.5. Порівняння результатів проведення лікування різними методами.....	37
2.4. Розрахунок економічної ефективності ветеринарних заходів.....	39
2.5. Обговорення результатів власних досліджень.....	40
РОЗДІЛ 3. БІОБЕЗПЕКА НА ВИРОБНИЦТВІ.....	43
ВИСНОВКИ.....	46
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	47
ДОДАТКИ.....	52

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота на тему «Порівняльна ефективність методів оперативного лікування промежинних гриж у собак» має вступну частину, огляд літератури, результати власних досліджень, їх узагальнення й аналіз, висновки, список використаних літературних джерел та додатки. Робота містить 51 сторінку комп'ютерного тексту, ілюстрована таблицями та рисунками.

Мета роботи – провести комплексний аналіз сучасних методів лікування промежинних гриж у собак, а також порівняльну оцінку їх ефективності.

Об'єкт дослідження: собаки з ознаками промежинних гриж, методи їх оперативного лікування.

Методи досліджень: клінічні, статистичні.

Результати досліджень. Встановлено, що найефективнішим методом оперативного лікування промежинних гриж у собак є методика із застосуванням імплантів у вигляді поліпропіленових сіток. Альтернативними методами хірургічного лікування промежинних гриж, за нашими даними, є транспозиція м'язової тканини, а також методика, що полягає у закритті грижового дефекту власними тканинами, без імплантів.

Галузь використання. Ветеринарна медицина дрібних тварин.

ВСТУП

Оперативне лікування промежинних гриж є важливою і актуальною проблемою у ветеринарії, оскільки це захворювання має значний вплив на здоров'я тварин та якість їхнього життя. Це патологічне випинання органів таза та/або черевної порожнини через промежину зліва чи справа від ануса, яке може бути як одностороннім, так і двостороннім. Виникнення промежинної грижі пов'язане з підвищеним внутрішньочеревним тиском, що виникає під час акту дефекації. Це, у свою чергу, призводить до розтягнення тканин промежини, що є вразливим місцем для виникнення гриж.

Дослідження показують, що в більшості випадків проміжностна грижа у собак виникає через тривалі тенезми – болісні позиви до дефекації, які можуть бути спричинені різними факторами, такими як гіперплазія або неоплазія передміхурової залози. Додатково, важливу роль у виникненні грижі відіграють анатомічні особливості, що підвищує ймовірність розвитку грижі.

Основні анатомічні фактори, що сприяють розвитку промежинних гриж, пов'язані з особливостями м'язового шару промежини. У собак м'язи, що формують цей шар, включають піднімач ануса, хвостовий м'яз і медіальний край поверхневого бідничного м'яза. Однак ці м'язи не утворюють єдиного тканинного шару, що робить промежину вразливою до розшарування. В результаті цього промежинна грижа стає більш ймовірною у собак, особливо у старших тварин, де слабкість м'язів може бути більш вираженою.

Незважаючи на значний прогрес у ветеринарії, питання лікування промежинних гриж досі залишається недостатньо вивченим. Сучасні методи хірургічного лікування, включаючи пластику місцевими тканинами та застосування лавсанових сіток, вже застосовуються в клінічній практиці, однак багато питань залишаються відкритими. Одним з головних викликів є вибір найбільш ефективної хірургічної техніки в залежності від специфіки грижі, а також оцінка довгострокових результатів операцій.

Ще одним важливим аспектом є відсутність єдиного підходу до лікування цієї патології, що створює труднощі в забезпеченні стабільних результатів терапії. Більш того, досліджень, які б порівнювали ефективність консервативних і хірургічних методів лікування проміжностних гриж у собак, досить мало. Потрібно більше клінічних спостережень і досліджень для того, щоб визначити оптимальні методи лікування та профілактики.

Додатково, питання профілактики цього захворювання, на жаль, також не отримало достатньої уваги у ветеринарії. У більшості випадків заходи профілактики обмежуються лише рекомендаціями щодо правильного харчування і застосування слабких проносних засобів. Однак ці заходи не забезпечують повної гарантії запобігання виникненню грижі, що потребує подальших досліджень.

Вибір теми даної роботи обумовлений наявністю значної кількості випадків проміжностних гриж у собак, а також тим, що сучасні методи лікування не завжди ефективні і потребують вдосконалення. Оскільки проміжностна грижа може мати серйозні наслідки для здоров'я тварини, важливо розробити нові підходи до лікування цієї патології. Вивчення причин її виникнення, а також ефективність різних методів лікування, є важливими для розвитку ветеринарної медицини.

Тема є актуальною для вирішення конкретних завдань, таких як удосконалення методів лікування та діагностики цього захворювання, що дозволить покращити якість життя тварин та знизити рівень ускладнень після операцій. Окрім того, необхідно підвищити обізнаність ветеринарів щодо існуючих методів лікування, що сприятиме більш ефективній терапії.

Метою роботи є комплексний аналіз сучасних методів лікування проміжностних гриж у собак, а також порівняльна оцінка їх ефективності.

Завдання роботи:

1. Проаналізувати основні причини виникнення проміжностних гриж у собак, зокрема розглянути анатомічні та фізіологічні фактори ризику.

2. Оцінити різні методи хірургічного лікування промежинних гриж, включаючи пластику місцевими тканинами та застосування лавсанових сіток.
3. Вивчити можливості консервативного лікування, зокрема застосування проносних засобів, клізм та гормональної терапії.
4. Розробити рекомендації щодо діагностики та профілактики цього захворювання у собак.

РОЗДІЛ 1. ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

1.1. Етіологія, патогенез, анатомічні особливості, та фактори розвитку промежинної грижі

Промежинна грижа у собак – це патологія, що розвивається внаслідок ослаблення м'язів тазового дна та підвищення внутрішньочеревного тиску. Вона виникає переважно у кобелів старшого віку, оскільки гормональні зміни, запальні процеси та гіперплазія передміхурової залози сприяють деструкції підтримуючих структур тазової порожнини.

Актуальність дослідження проміжних гриж обумовлена частотою їх виникнення та значним впливом на якість життя собак. Випинання органів малого таза через ослаблену ділянку промежини може призводити до ускладнень, включаючи порушення дефекації, ущемлення сечового міхура та навіть розвиток запальних процесів.

Розвиток цієї патології пов'язаний із системними змінами у структурі тазового дна, зокрема зі зниженням міцності м'язів та зв'язок, що підтримують органи черевної порожнини.

Основним патогенетичним механізмом є атрофія або ослаблення м'язових структур, що формують промежину. Тазове дно у собак складається з куприкового м'яза, піднімального м'яза ануса та зв'язок, що підтримують органи малого таза. У здорової собаки ці структури ефективно витримують тиск черевних органів, не допускаючи їхнього випинання.

З віком або під впливом ендокринних порушень та запальних процесів передміхурової залози, міцність м'язових волокон значно знижується. Це призводить до структурного послаблення тазового дна та поступового формування умов для утворення грижі.

Крім вікових змін, запори та постійні тенезми також можуть бути провокуючим фактором. У кобелів хронічне підвищення внутрішньочеревного тиску під час дефекації сприяє поступовому розтягненню та послабленню м'язових тканин промежини.

На наступному етапі розвитку грижі, у ділянці ослабленої ділянки промежини формується патологічний гризовий мішок, що складається із випнутої частини перитонеальної оболонки.

Усередині гризового мішка можуть знаходитися сечовий міхур, петлі кишечника, сальник, а у рідкісних випадках – матка у сук. Основний механізм формування грижі пов'язаний із переміщенням органів через ділянку, що втратила м'язовий тонус. Якщо гризовий отвір є достатньо великим, то частина органів може періодично зміщуватися в тазову порожнину, але при прогресуванні патології вони залишаються у гризовому мішку постійно.

Коли тканини промежини більше не можуть протидіяти внутрішньочеревному тиску, органи малого таза та черевної порожнини починають випинатися назовні. Це проявляється у вигляді м'якої або пружної припухлості у ділянці промежини, що може збільшуватися у розмірах з часом.

Якщо грижа залишається без лікування, тканини навколо гризового мішка можуть зазнавати дегенеративних змін, що ускладнює подальше хірургічне лікування. Крім того, прогресуюче збільшення грижі може порушувати прохідність кишечника та функції сечового міхура, що призводить до серйозних системних порушень.

Одним із найбільш небезпечних наслідків промежинної грижі є ущемлення внутрішніх органів, що може призводити до непрохідності кишечника, гострої затримки сечі та навіть некрозу тканин. Ущемлення виникає, коли органи всередині гризового мішка стискаються настільки, що порушується кровообіг. Це може спричинити некроз тканин, сильний біль та запальні реакції.

Найчастіше ущемленням ускладнюється:

- кишечник – при цьому виникає кишкова непрохідність, що супроводжується блюванням та відсутністю дефекації.
- сечовий міхур – ускладнення може проявлятися затримкою сечі, загальним пригніченням стану та болем у ділянці грижі.

При значному розміщенні кишечника у гризовому мішку, виникають порушення моторики кишкових петель, що призводить до хронічних запорів та

труднощів з дефекацією. Якщо грижа містить сечовий міхур, у тварини можуть виникати проблеми з сечовипусканням, що загрожує розвитком запалення та розривом стінки міхура.

Основні м'язові та зв'язкові структури промежини.

Промежина – це ділянка між анусом та статевими органами, яка складається з м'язів тазового дна, зв'язок та фасцій, що забезпечують підтримку внутрішніх органів. Основні анатомічні структури, що формують промежину у собак:

- Піднімальний м'яз ануса (m. Levator ani) – забезпечує підтримку анального отвору та запобігає його зміщенню.
- Куприковий м'яз (m. Coccygeus) – сприяє стабільності тазового дна та підтримує розташування органів малого таза.
- Зовнішній сфінктер ануса (m. Sphincter ani externus) – регулює контроль дефекації та формує частину м'язової опори промежини.
- Фасції та зв'язкові структури – зв'язки тазового дна, що утримують органи черевної порожнини у стабільному положенні.

Відмінності у будові промежини у кобелів та сук

Анатомія промежини у кобелів та сук суттєво відрізняється:

- У кобелів передміхурова залоза відіграє ключову роль у підтримці стабільності тазового дна, але її збільшення з віком може спричинити ослаблення м'язів промежини.
- У сук м'язові структури тазового дна зазвичай менш схильні до розшарування, що знижує ризик формування промежинної грижі.
- У сук відсутня пряма анатомічна залежність між промежиною та передміхуровою залозою, що пояснює рідкісні випадки цієї патології серед них.
- У кобелів широка прямокишково-міхурова екскавація створює додатковий простір, у якому може сформуватися грижовий мішок.

Роль передміхурової залози у підтримці анатомічної цілісності тазового дна

Передміхурова залоза у кобелів є важливою опорою для внутрішніх органів малого таза, але її патологічні зміни можуть впливати на формування промежинної грижі:

- Гіперплазія передміхурової залози призводить до постійного тиску на м'язи тазового дна, викликаючи їхню атрофію та ослаблення.

- Запальні процеси (простатит, аденома, кісти) можуть змінювати структуру тканин, підвищуючи ризик розвитку грижі.

- Збільшення залози порушує баланс між внутрішньочеревним тиском і міцністю тазового дна, що може сприяти випинанню органів у промежину.

Причини та фактори ризику розвитку промежинної грижі у собак

1. Підвищений внутрішньочеревний тиск (тенезми, запори).

Одним із ключових механізмів розвитку промежинної грижі є хронічне підвищення внутрішньочеревного тиску. Це може бути спричинене затрудненою дефекацією, що, у свою чергу, пов'язано з тенезмами (болісними, частими позивами до випорожнення кишечника).

Запори виникають через незбалансоване харчування, низький рівень фізичної активності та анатомічні особливості кишечника у собак. Хронічні запори змушують тварину напружуватися під час дефекації, що створює надмірне навантаження на м'язи тазового дна. Це поступово ослаблює зв'язки і м'язову тканину, провокуючи випинання органів малого таза через промежину.

До додаткових факторів, що сприяють підвищеному внутрішньочеревному тиску, належать:

- Метеоризм (надмірне газоутворення у кишечнику).
- Рецидивуючі захворювання шлунково-кишкового тракту.
- Хронічна діарея або пронос, що супроводжується частими спазмами кишечника.

- Захворювання прямої кишки, які призводять до тривалих тенезмів (непрохідність, пухлинні утворення).

2. Захворювання передміхурової залози (гіперплазія, простатит)

Промежинна грижа переважно зустрічається у кобелів, і одним з основних факторів її виникнення є патологічні зміни передміхурової залози.

Передміхурова залоза відіграє важливу роль у підтримці структур тазового дна. Однак з віком вона часто збільшується у розмірах (гіперплазія), що призводить до хронічного тиску на сусідні тканини, спричиняючи їхню атрофію. У деяких випадках залоза може бути уражена запаленням (простатит), що також негативно впливає на стан м'язів промежини.

Підвищений ризик розвитку промежинної грижі спостерігається у кобелів старше 6-7 років, оскільки:

- З віком зростає ймовірність розвитку простатиту та гіперплазії передміхурової залози.

- Запальні процеси можуть призводити до скупчення рідини в тканинах тазової порожнини, що посилює тиск на промежину.

- Наявність кіст або пухлин у передміхуровій залозі може спричинити додаткове розтягнення м'язів промежини.

3. Гормональні порушення (вплив естрогенів)

Гормональний баланс має ключове значення для міцності м'язових структур. Підвищений рівень естрогенів у кобелів може негативно впливати на еластичність та міцність м'язів тазового дна, сприяючи розвитку грижі.

Джерелами гормональних змін можуть бути:

- Пухлинні процеси в передміхуровій залозі (підвищене продукування естрогенів).

- Вік та вікові порушення обміну речовин.

- Тривале використання лікарських препаратів (стероїди, гормональні засоби).

Гормональні зміни впливають на тонус м'язових структур, послаблюючи їхню здатність протистояти внутрішньочеревному тиску, що збільшує ризик утворення промежинної грижі.

4. Вікові зміни та втрата м'язового тону

З віком у собак відбувається природне ослаблення м'язів та зв'язок. Особливо це помітно у кобелів старше 6-7 років, коли:

- Знижується синтез колагену, який відповідає за міцність м'язових волокон.
- Атрофуються м'язи тазового дна, що сприяє їхній слабкості.
- Порушується робота передміхурової залози, що може посилювати негативний вплив на промежину.

Вікова атрофія м'язів промежини призводить до їхнього розшарування, що є передумовою утворення грижі.

5. Травматичні пошкодження (удари, рани, хірургічні втручання)

Механічні пошкодження промежини можуть також спровокувати розвиток грижі. Основними факторами є:

- Прямі травми (удари, укуси, механічні пошкодження, ДТП).
- Хірургічні операції, що впливають на м'язові та фасціальні структури тазового дна.
- Післяопераційні ускладнення, пов'язані із запаленням тканин або неякісним загоєнням ран.

Травми можуть безпосередньо пошкоджувати м'язові волокна, або ж провокувати вторинні дегенеративні процеси, що знижують здатність промежини утримувати органи малого таза у правильному положенні.

1.2. Клінічні прояви та діагностика промежинної грижі

Промежинна грижа у собак має характерні клінічні прояви, які залежать від стадії розвитку патології та рівня ушкодження м'язово-зв'язкового апарату промежини. Одним із перших видимих симптомів є випинання в ділянці промежини, яке може бути одностороннім або двостороннім. Це випинання утворюється через ослаблення тазового дна, що призводить до переміщення органів малого таза чи черевної порожнини у грижовий мішок. На ранніх

стадіях це випинання може змінювати розмір залежно від положення тіла собаки, але з часом стає постійним і збільшується.

Порушення функції кишечника та сечовидільної системи – ще один важливий симптом. Ускладнене сечовипускання та дефекація є наслідком тиску грижового мішка на пряму кишку та сечовий міхур. Запори можуть розвиватися через компресію кишечника або через труднощі з проштовхуванням калових мас у зв'язку з порушеною анатомією тазового дна. У випадках зміщення сечового міхура у грижовий мішок спостерігається утруднене сечовипускання, часті та болісні позиви до сечовипускання або навіть повна його затримка. Якщо цей стан залишається невирішеним, він може призвести до серйозних ускладнень, таких як інфекції сечового міхура, запалення або навіть розрив його стінки.

Больові відчуття є поширеним діагностичним показником. Біль при пальпації області грижі може варіюватися від слабкого дискомфорту до вираженого больового синдрому, особливо якщо у грижовому мішку ущемлені органи. При прогресуванні патології можуть виникати запальні процеси, що супроводжуються набряком тканин і місцевим підвищенням температури. У собак з тяжкими формами грижі при торканні промежини спостерігається реакція болю, що може проявлятися агресією або спробами уникнення контакту.

Загальні зміни в поведінці тварини також є важливим клінічним проявом. Собаки стають менш активними, уникають руху, можуть відмовлятися від прогулянок або змінювати пози для зменшення дискомфорту. Порушення апетиту, занепокоєність і підвищена тривожність можуть вказувати на наростаючі ускладнення. У деяких випадках собаки можуть демонструвати агресію при спробі натискання на область промежини.

Візуальний огляд є першочерговим етапом діагностики. Ветеринар звертає увагу на припухлість у ділянці промежини, яка може бути односторонньою або двосторонньою. Форма та консистенція випинання можуть варіюватися: у деяких випадках грижа легко вправляється, а в інших—залишається

фіксованою. Оцінка загального стану собаки також є важливим аспектом, оскільки деякі тварини демонструють поведінкові зміни, пригнічений стан або відмову від фізичної активності, що може свідчити про прогресування патології.

Пальпація дозволяє визначити розмір, щільність та зміст грижового мішка. Якщо всередині нього знаходяться органи черевної порожнини, можна відчуті петлі кишечника, сечовий міхур або сальник. У випадках ущемленої грижі, пальпація супроводжується болем та напруженням тканин, що є ознакою необхідності термінового хірургічного втручання.

Ультразвукове дослідження (УЗД) є найбільш інформативним методом, який дозволяє оцінити внутрішній вміст грижового мішка. За допомогою УЗД можна візуалізувати зміщені органи, ступінь компресії тканин, а також можливі ускладнення, такі як запальні процеси чи порушення кровопостачання. Цей метод є неінвазивним і забезпечує високу точність у визначенні структури та розташування грижі.

Рентгенографія використовується у випадках, коли є підозра на глибше зміщення органів черевної порожнини. Цей метод дозволяє виявити ступінь дислокації кишечника чи сечового міхура, а також оцінити можливі вторинні патологічні процеси, зокрема непрохідність кишечника чи накопичення рідини у тазовій порожнині.

Лабораторні аналізи допомагають оцінити загальний стан організму, виключити супутні захворювання та визначити ступінь запального процесу. Аналізи крові можуть вказувати на інфекційний процес чи порушення роботи нирок, якщо грижа впливає на сечовий міхур. Також може проводитися біохімічний аналіз для визначення функціонального стану органів черевної порожнини.

1.3. Методи лікування промеженної грижі у собак

Лікування промежинної грижі у собак залежить від її розміру, ступеня ускладнення та загального стану тварини. У ветеринарній практиці

застосовують як консервативні, так і хірургічні методи, проте радикальне вирішення проблеми можливе лише за допомогою операції.

Консервативні методи використовуються як тимчасові заходи, що допомагають стабілізувати стан собаки перед хірургічним втручанням або у випадках, коли операція тимчасово неможлива. До них належать фізіотерапія, використання спеціальних бандажів для підтримки промежини та медикаментозна терапія, що включає протизапальні засоби та препарати, які зменшують набряк тканин. Однак консервативні заходи не усувають саму грижу, а лише уповільнюють її прогресування.

Хірургічні методи є основним способом лікування промежинних гриж. Одним із найпоширеніших хірургічних підходів є аутопластика, тобто використання власних тканин тварини для закриття грижового дефекту. Під час операції зміцнюють ослаблені м'язові та фасціальні структури тазового дна, щоб запобігти подальшому випинанню органів у промежину. Цей метод є ефективним при невеликих грижах та дозволяє зберегти природну анатомію тварини.

При значних дефектах промежини застосовують синтетичні імпланти, які створюють додатковий каркас і запобігають повторному формуванню грижі. Полімерні сітки та спеціальні протезні матеріали забезпечують довговічну підтримку, особливо у випадках, коли власні тканини недостатньо міцні для реконструкції. Використання імплантів знижує ризик рецидиву, але вимагає ретельного післяопераційного догляду.

Лапароскопічні методи є сучасним та малоінвазивним підходом, що дозволяє провести корекцію грижі з мінімальною травматизацією тканин. Використання лапароскопії зменшує ризик ускладнень, скорочує період відновлення та сприяє менш вираженому післяопераційному дискомфорту. Однак цей метод підходить не для всіх випадків та потребує спеціального обладнання і високої кваліфікації хірурга.

1.4. Консервативні методи (тимчасові заходи) лікування промежнинної грижі у собак

Консервативні методи лікування промежнинної грижі у собак використовуються в тих випадках, коли оперативне втручання з певних причин відкладається або тимчасово неможливе. Ці методи спрямовані на стабілізацію стану тварини, зменшення симптоматики та запобігання прогресуванню патології. Важливо розуміти, що консервативна терапія не усуває грижу, а лише полегшує її прояви.

Одним із ключових напрямів консервативного лікування є медикаментозна терапія, яка передбачає застосування протизапальних засобів для зменшення набряку в ділянці промежини. У собак із запальними змінами у грижовому мішку можуть призначатися анальгетики для контролю больового синдрому. При порушеннях дефекації використовують проносні препарати та корекцію раціону для запобігання запорам, що допомагає знизити внутрішньочеревний тиск, який посилює випинання органів у грижовий мішок.

Фізіотерапевтичні методи можуть включати масажні техніки, які сприяють поліпшенню мікроциркуляції в ділянці промежини, а також теплові процедури, що допомагають зняти спазм м'язів тазового дна. У деяких випадках застосовують електростимуляцію м'язів, щоб тимчасово підвищити їхній тонус та зменшити прояви грижі.

Один із підтримуючих заходів – використання спеціальних бандажів, які допомагають обмежити випинання органів та зменшити компресію на кишечник чи сечовий міхур. Однак цей метод має обмежене застосування, оскільки не запобігає атрофії м'язів тазового дна, а лише тимчасово зменшує клінічні прояви.

Корекція раціону також відіграє важливу роль у консервативному лікуванні. Дієта повинна включати корм з високим вмістом клітковини для нормалізації роботи кишечника та запобігання запорам. Забезпечення адекватного водного балансу допомагає підтримувати еластичність тканин та зменшувати ризик утрудненого сечовипускання.

Хоча консервативні методи можуть тимчасово покращити стан собаки, вони не забезпечують остаточного усунення проблеми. Хірургічне втручання залишається єдиним радикальним рішенням при промежинній грижі, оскільки дозволяє відновити анатомічну структуру тазового дна та усунути патологічне випинання.

1.5. Аутопластика (використання власних тканин)

Аутопластика є одним із основних хірургічних методів лікування промежинної грижі у собак, що передбачає використання власних тканин пацієнта для відновлення анатомічної структури тазового дна. Цей метод базується на мобілізації та зміцненні ослаблених м'язово-зв'язкових структур, що забезпечує природну підтримку органів малого таза і запобігає їхньому повторному випинанню.

Підготовка до операції включає премедикацію, що забезпечує аналгезію та антибіотикопрофілактику для зниження ризику інфекційних ускладнень. Перед початком процедури операційне поле ретельно обробляється, шерсть у зоні промежини видаляється, а шкіра дезінфікується для зменшення ризику бактеріального зараження.

Хірургічний доступ до грижового мішка здійснюється через напівмісячний розріз у ділянці випинання. Це дозволяє мобілізувати підлеглі тканини та оцінити вміст грижового мішка. Якщо всередині знаходяться органи малого таза, наприклад сечовий міхур або петлі кишечника, вони обережно репонується у своє природне положення. У випадках ущемлення чи некротичних змін тканин може бути необхідне видалення уражених ділянок.

Наступним етапом є формування м'язового каркасу, що здійснюється шляхом зміцнення ослаблених структур тазового дна. Для цього мобілізуються піднімальний м'яз ануса, куприковий м'яз та фасції промежини. Вони піддаються ретельному фіксуванню за допомогою шовного матеріалу, що забезпечує надійну підтримку. Правильне накладання швів є критичним для

запобігання післяопераційним ускладненням, а використання міцних монофіламентних матеріалів мінімізує ризик розходження тканин.

Останнім етапом операції є закриття рани, що включає накладання глибоких м'язових швів, які додатково зміцнюють область втручання. Після цього здійснюється зашивання шкіри та, у разі необхідності, встановлення дренажу для запобігання накопиченню серозної рідини. Завершальна антисептична обробка операційної зони сприяє профілактиці інфекційних ускладнень.

Післяопераційний догляд відіграє вирішальну роль у процесі реабілітації. Для контролю больового синдрому використовують анальгетики, а антибіотикотерапія допомагає запобігти розвитку інфекцій. Стан сечовипускання оцінюється у випадках, коли сечовий міхур був залучений до грижового процесу. Фізичні навантаження необхідно обмежити, щоб уникнути зайвого тиску на область промежини та дати тканинам достатньо часу для регенерації. Шви зазвичай знімаються через десять-чотирнадцять днів після операції.

Головною перевагою аутопластики є використання власних тканин собаки, що мінімізує ризик відторгнення та знижує ймовірність інфекційних ускладнень після операції. Крім того, цей метод дозволяє відновити природну біомеханіку тазового дна, що сприяє нормалізації функції кишечника та сечового міхура.

Проте аутопластика має і певні обмеження. У випадках великих грижових дефектів, коли власних тканин недостатньо для ефективної реконструкції, може виникнути потреба у комбінованих методах, включаючи застосування синтетичних імплантів для додаткової фіксації.

1.6. Використання синтетичних імплантів

Використання синтетичних імплантів є одним із сучасних методів хірургічного лікування промежинної грижі у собак, особливо у випадках значних грижових дефектів або ослаблення м'язових структур тазового дна. Ця

методика передбачає використання спеціальних полімерних сіток або біосумісних матеріалів, які забезпечують додаткову підтримку та запобігають повторному утворенню грижі.

Операція починається з премедикації та введення загальної анестезії, що забезпечує комфорт та нерухомість пацієнта. Після цього ретельно обробляється операційне поле, видаляється шерсть у ділянці промежини, а шкіра дезінфікується антисептичними розчинами.

Хірургічний доступ здійснюється через дугоподібний розріз у ділянці грижового випинання, що дозволяє отримати повний огляд грижового мішка. Після мобілізації тканин хірург проводить ретельну оцінку стану органів, які потрапили до грижового мішка. Якщо у ньому знаходяться петлі кишечника чи сечовий міхур, їх обережно повертають у нормальне анатомічне положення.

Наступним етапом є закриття дефекту тазового дна. У випадках значних м'язових ушкоджень використання лише власних тканин собаки може бути недостатнім, тому застосовують синтетичні імпланти. Їх фіксують на місці ослаблених структур, забезпечуючи додаткову підтримку. Імплант кріпиться за допомогою монофіламентного шовного матеріалу, що запобігає його зміщенню та сприяє зрощенню з оточуючими тканинами.

Після встановлення імпланту хірург ретельно закриває операційну рану, накладаючи глибокі м'язові шви та шви на шкіру. У випадках, коли існує ризик накопичення серозної рідини, може бути встановлений дренаж. Завершується операція антисептичною обробкою рани та накладанням стерильного пов'язки.

У післяопераційному періоді важливо контролювати знеболювання, профілактику інфекцій та функцію сечовидільної системи, особливо якщо сечовий міхур був залучений до грижового процесу. Обмеження фізичних навантажень необхідне для запобігання розходженню швів та успішного зрощення імпланту.

Синтетичні сітчасті матеріали мають високу біосумісність, що дозволяє мінімізувати ризик запальної реакції або відторгнення. Вони сприяють зростанню сполучної тканини навколо імпланту, формуючи міцну фіброзну

підтримку промежини. У деяких випадках застосовуються спеціальні колагенові матриці, які згодом розсмоктуються, залишаючи стійкий сполучнотканинний каркас.

1.7. Лапароскопічні методи

Лапароскопічний метод лікування промежинної грижі передбачає малоінвазивне втручання, яке дозволяє мінімізувати травматизацію тканин, прискорити відновлення та зменшити ризик післяопераційних ускладнень. Операція виконується під загальною анестезією, що забезпечує нерухомість пацієнта та комфортні умови для хірургічних маніпуляцій.

На початковому етапі виконується підготовка операційного поля – область промежини ретельно обробляється антисептиками, а шерсть видаляється для забезпечення чистоти. Далі проводиться карбоксиперитонеум, тобто введення вуглекислого газу в черевну порожнину. Це дозволяє розширити простір між органами, покращити візуалізацію та спростити маніпуляції у зоні грижі.

Через невеликі проколи в черевній стінці вводяться лапароскопічні троакари та камера, яка забезпечує точну візуалізацію внутрішніх структур. Важливо детально оцінити розташування грижового мішка, а також стан органів, які змістилися у нього. Якщо у грижовій порожнині виявлено петлі кишечника або сечовий міхур, вони обережно репонується у їхнє природне анатомічне положення.

Наступним етапом є усунення грижового дефекту. При достатньому м'язовому тонусі тазового дна застосовується лапароскопічний шовний матеріал для закриття ослаблених структур. Якщо ослаблення тканин значне, використовують синтетичні імпланти, які вводяться через лапароскопічний доступ і фіксуються в зоні дефекту. Спеціальні фіксуючі елементи забезпечують стабільність імпланту, сприяючи його поступовій інтеграції в оточуючі тканини.

Після завершення основного хірургічного етапу камера та інструменти витягуються, а проколи у черевній стінці ушиваються. Операційна зона ретельно дезінфікується та накладаються стерильні пов'язки.

Післяопераційний догляд передбачає контроль больового синдрому, призначення антибіотикотерапії для профілактики інфекцій та моніторинг функції сечовипускання. Собака має уникати інтенсивних фізичних навантажень протягом перших тижнів після операції.

1.8. Висновок з огляду літератури

Промежинна грижа у собак є серйозною патологією, що виникає внаслідок ослаблення м'язово-зв'язкового апарату тазового дна. Вона частіше зустрічається у кобелів старшого віку, що пов'язано з гормональними змінами, порушеннями роботи передміхурової залози та віковою атрофією м'язів. Головними проявами цього захворювання є випинання в ділянці промежини, ускладнене сечовипускання та дефекація, больовий синдром і зміни поведінки тварини.

Діагностика промежинної грижі ґрунтується на візуальному огляді, пальпації, ультразвуковому дослідженні, рентгенографії та лабораторних аналізах, що дозволяє точно оцінити стан грижового мішка та визначити найкращу тактику лікування. Єдиним радикальним методом корекції є хірургічне втручання, яке може включати аутопластику (використання власних тканин), застосування синтетичних імплантів або лапароскопічні техніки, що дозволяють мінімізувати операційну травматизацію.

Важливим аспектом профілактики промежинної грижі є контроль стану передміхурової залози, кастрація кобелів за показами, регулярні ветеринарні огляди та підтримання фізичного здоров'я собаки.

Таким чином, промежинна грижа є комплексною патологією, що потребує своєчасної діагностики та хірургічної корекції для забезпечення комфорту та здоров'я тварини.

РОЗДІЛ 2. ВЛАСНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1. Матеріал і методи дослідження

Матеріалом для проведення дослідження слугували собаки з підозрою на промежинні грижі, що поступали до навчально-науково-виробничої клініки ветеринарної медицини кафедри хірургії та акушерства Полтавського державного аграрного університету упродовж 2024–2025 років. Після надходження пацієнтів проводили реєстрацію тварин, уточнювали анамнестичні дані, зокрема умови виникнення патології, її тривалість, особливості перебігу та вплив на загальний стан собаки. Далі виконували загальний клінічний огляд, що включав оцінку життєвоважливих функцій організму, вимірювання температури тіла, частоти пульсу та дихання.

Для уточнення локалізації та характеру грижового випинання проводили пальпацію з метою визначення вмісту грижового мішка, його розміру, консистенції та болючості. Важливим аспектом оцінки була можливість вправлення грижового мішка, а також стан шкіри та прилеглих тканин, що могло свідчити про запальні ускладнення. Основним діагностичним методом була ультразвукова діагностика, яку проводили за допомогою ультразвукового апарата «Алока F 31». Це дозволяло виявити вміст грижового мішка (кишкові петлі, сальник, сечовий міхур) та виключити можливі ускладнення, такі як ущемлення або некроз тканин.

За потреби додатково використовували рентгенографічне дослідження апаратом «Арман» для оцінки ступеня зміщення внутрішніх органів та виключення супутніх патологій, включаючи простатит, пухлинні утворення чи дисплазію тазового дна.

Після точного встановлення діагнозу переходили до хірургічного лікування, яке включало репозицію грижового вмісту та пластику грижових воріт різними способами. Для порівняння ефективності застосовували три методики герніопластики: традиційну зшивну герніорафію (контрольна група), пластику із застосуванням поліпропіленової сітки, а також метод

комбінованого зміцнення з використанням синтетичних імплантів (дослідні групи).

Знеболення тварин здійснювали шляхом комбінованого ін'єкційного або інгаляційного наркозу з використанням наркозно-дихального апарата «Veta 5» та монітора пацієнта «Veta 3». Післяопераційне ведення включало антибіотикотерапію, зокрема внутрішньом'язове введення цефтриаксону у дозі 0,2 г на 10 кг маси тіла двічі на добу протягом 5–7 днів, а також підтримуючу терапію, що включала підшкірне введення катозалу (1 мл на 10 кг маси тіла).

Після операції проводили клінічне спостереження за станом пацієнтів та порівняльний аналіз ефективності відновлення залежно від застосованого методу герніопластики. Оцінювали післяопераційні ускладнення, швидкість загоєння тканин, функціональне відновлення роботи кишечника та сечового міхура, а також рівень комфорту тварини після хірургічного втручання.

Таким чином, проведене дослідження дозволило визначити найбільш ефективні методи корекції промежинної грижі у собак, оцінити переваги та недоліки кожного з підходів, а також розробити оптимальні протоколи лікування та післяопераційного догляду для забезпечення якісного відновлення та запобігання рецидиву патології.

2.2. Характеристика місця виконання роботи

Дослідження проводили на базі клініки ветеринарної медицини кафедри хірургії та акушерства Полтавського державного аграрного університету, що розташована в Полтаві за адресою: вул. Сковороди, 1/3. Це сучасна ветеринарна клініка, яка забезпечує всі необхідні умови для діагностики, лікування та проведення хірургічних втручань.

Навчально-науково-виробнича клініка має повноцінну операційну, що відповідає санітарно-гігієнічним нормам, включаючи пластикове облицювання стін і стелі та покриття підлоги неслизьким кахлем, що забезпечує належну стерильність та безпеку під час хірургічних втручань. Клініка оснащена сучасними операційними столами, повними наборами хірургічних

інструментів, робочими столиками для інструментів та шафами для зберігання лікарських засобів і витратних матеріалів.

У розпорядженні хірургів є апаратура для проведення інгаляційного та ін'єкційного наркозу, монітори пацієнта, що дозволяють контролювати життєвоважливі показники тварин під час операції, інфузійні системи для підтримки водно-електролітного балансу, електрокоагулятори для зупинки кровотеч та стоматологічне обладнання для проведення додаткових процедур. Також клініка забезпечена широким спектром лікарських засобів та необхідними розхідними матеріалами, що дозволяє проводити комплексне лікування тварин.

Лабораторія ветеринарної клініки оснащена мікроскопами з відеосистемами, які дозволяють вести точні мікробіологічні дослідження, а також центрифугами, лабораторними вагами, термостатами, водяними банями, фотометрами та спектрофотометрами. Це дає можливість здійснювати детальні клініко-діагностичні дослідження для визначення загального стану тварини та уточнення патологічних процесів.

Окрім операційної та лабораторії, в структурі клініки функціонують рентгенологічний кабінет, стерилізаційна, а також стаціонар для післяопераційного утримання тварин, що гарантує належний догляд за пацієнтами після хірургічного втручання.

Кафедра ветеринарної медицини регулярно здійснює прийом дрібних домашніх та сільськогосподарських тварин, проводить планові та екстрені хірургічні операції, що інтегровані у навчальний процес та наукові дослідження. Завдяки сучасному обладнанню та високому рівню підготовки персоналу клініка забезпечує якісне лікування тварин та розробку нових методик ветеринарної хірургії.

2.3. Результати власних досліджень

2.3.1. Дослідження амбулаторних даних

Дослідження промежинних гриж у собак проводилося на базі навчально-науково-виробничої клініки ветеринарної медицини кафедри хірургії та акушерства Полтавського державного аграрного університету, яка забезпечує сучасні умови для діагностики та хірургічного лікування дрібних домашніх тварин. До дослідження залучали собак із підтвердженими діагнозами промежинної грижі, яких розподілили на дослідні та контрольні групи для порівняння ефективності різних хірургічних методик.

Аналіз амбулаторного журналу клініки свідчить, що грижі є досить поширеним видом хірургічної патології серед дрібних свійських тварин і становлять 17,1 % від загальної кількості звернень із хірургічними захворюваннями (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Структура хірургічних захворювань у дрібних тварин

Вид патології	Кількість тварин, гол.	% до хірургічних захворювань
Травми (переломи, поранення тощо)	45	65,2
Грижі	14	20,3
Абсцеси, новоутворення	6	8,7
Інші хірургічні патології	4	5,8
Всього	69	100

За даними таблиці, грижі становлять приблизно 20,3 % від загальної кількості хірургічних випадків у дрібних тварин. Це свідчить, що, хоча травматичні стани є домінуючою групою, грижі займають важливе місце в структурі хірургічних патологій.

Таблиця 2.2

Види гриж у дрібних тварин

Вид грижі	Кількість випадків	% від усіх гриж
-----------	--------------------	-----------------

Промежинна	4	28,6
Пахвинна	2	14,3
Пупкова	6	42,8
Черевна (вентральна)	2	14,3
Всього	14	100

На підставі даних таблиці можна зробити висновок, що серед досліджуваних форм грижі у собак найбільш поширеною є пупкова грижа, яка складає 42,8 % від загальної кількості випадків. Промежинна грижа займає друге місце з показником 28,6 %, тоді як як пахвинні, так і черевні грижі зустрічаються рідше – по 14,3 % кожна. Така структура розподілу свідчить про те, що промежинні грижі є частою патологією, що має вагоме клінічне значення для розробки стратегій діагностики та лікування у ветеринарній практиці.

У табл. 2.4 наведено дані про кількісний розподіл різних порід собак, задіяних у дослідженні з виникнення грижі. Загальна чисельність тварин становить 69, при цьому представлені як великі, так і малі породи. З таблиці видно, що найбільша група – це англійські бульдоги (12 собак, 17,4 %), за якими йдуть французькі бульдоги (10 собак, 14,5 %) та боксери (9 собак, 13,0 %). Інші породи представлені меншою чисельністю, але їхній загальний внесок складає приблизно 7,2 % для порід, що не зазначені окремо. Отримані дані дозволяють зробити висновок про певну схильність до грижі у собак певних порід, що може бути пов'язано з анатомічними особливостями та генетичними факторами, характерними для цих порід.

Таблиця 2.4

Розподіл порід собак з експерименту

Порода	Кількість	Відсоток (%)
Англійський бульдог	12	17,4
Французький бульдог	10	14,5
Боксер	9	13,0
Пітбуль тер'єр	8	11,6
Німецька вівчарка	7	10,1
Лабрадор ретривер	6	8,7
Бігль	5	7,2

Йоркширський тер'єр	4	5,8
Чихуахуа	3	4,3
Інші породи	5	7,2
Всього	69	100

Табл. 2.5 демонструє розподіл тварин за віковими категоріями. З аналізу цих даних видно, що найбільшу частку займають собаки, старші за 8 років (27 гол., 39,1 %). Група з собак віком від 5 до 8 років становить 29,0 % (20 тварин), що свідчить про досить високу частоту виникнення грижі у середньому віці. Також представлена вікова група від 2 до 5 років (14 собак, 20,3 %) та наймолодша група до 2 років (8 собак, 11,6 %). Такий розподіл вказує на те, що з віком ризик виникнення грижі зростає, що узгоджується з природними процесами старіння, зниженням тонусу м'язів та зменшенням еластичності тканин.

Таблиця 2.5

Розподіл тварин за віковими групами (n = 69)

Вікова група	Кількість	Відсоток (%)
До 2 років	8	11,6
2–5 років	14	20,3
5–8 років	20	29,0
Понад 8 років	27	39,1
Всього	69	100

У першій дослідній групі проводили герніопластику із використанням синтетичного сітчастого імпланту (поліпропіленова сітка), що дозволяло сформувати додатковий каркас для зміцнення тазового дна та запобігало повторному утворенню грижі. У другій групі застосовували метод м'язової транспозиції, який передбачав переміщення локальних м'язів промежини для укріплення грижових воріт. У контрольній групі використовували класичну техніку герніорафії без імплантів, обмежуючись зшиванням ослаблених м'язів та фасцій.

2.3.2. Результати проведення лікування герніопластиком із використанням синтетичного сітчастого імпланту

Результати проведення лікування герніопластиком із застосуванням синтетичного сітчастого імпланту (поліпропіленової сітки) у собак демонструють високий рівень ефективності даного методу. У дослідницькій групі, де проводили герніопластику із застосуванням поліпропіленової сітки, спостерігалось успішне вправлення грижового вмісту та створення стабільного м'язового бар'єру завдяки щільній інтеграції імпланту з навколишніми тканинами. Післяопераційний період характеризувався лише незначним локальним набряком і тимчасовою болючістю, що поступово зникали протягом перших 72 годин. Тварини вже на 3–4 день після операції почали демонструвати підвищену рухливість, а повна реабілітація досягалася в середньому на 10–12 день.

Операція починається із ретельної підготовки тварини: проводиться премедикація, після чого виконували загальний наркоз, що забезпечує глибоку анестезію та повну нерухомість пацієнта. Пахова область, де планується виконання хірургічного втручання, очищається – шерсть видаляється і шкіра обробляється антисептичним розчином, щоб гарантувати максимальну стерильність операційної зони.

Першим етапом є виконання операційного розрізу. Використовуючи поперечний або дуговидний розріз (довжиною від 2,5 до 4 см, залежно від розміру грижі), акуратно розтинпи шкірний покрив і підшкірну клітковину, ізолюючи область, що містить грижовий мішок. Потім здійснюється делікатна дисекція фасцій та м'язових шарів для чіткого виявлення грижового мішка.

Після локалізації грижового мішка проводиться його ретельне обстеження: вміст (як правило, кіші петлі кишечника, сальник або інші органи) обережно вправляється у черевну порожнину, що дозволяє зняти тиск з ослабленої ділянки та підготувати її для пластики. У деяких випадках проводять високий рівень ресекції або видалення надлишкової оболонки грижі для поліпшення умов реконструкції.

Далі визначається розмір дефекту пахвинного кільця, після чого підбирається відповідний розмір поліпропіленової сітки. Сітка обрізається із запасом не менше ніж 1 см з усіх боків для забезпечення оптимального розподілу напруги. Розміщення сітки здійснюється під апоневрозом або між м'язовими шарами, залежно від конкретних анатомічних особливостей тварини та величини дефекту. Фіксація імпланту здійснюється за допомогою атравматичних швів (безперервних або вузлових) з використанням монофіламентного шовного матеріалу, що дозволяє забезпечити надійну стабільність сітки в зоні реконструкції.

Після успішного розміщення та фіксації імпланту проводиться закриття операційного простору. Спочатку накладаються глибокі шви для апоневрозу, фасцій та м'язових шарів, після чого шкірний розріз ушивається вузловим методом із застосуванням нейлонових або інших монофіламентних ниток. За потреби в зоні операції встановлюється підшкірний дренаж для запобігання накопиченню серозної рідини; дренаж видаляється через 24–48 годин після операції.

Завершується операція фінальним оглядом сформованої реконструкції, де перевіряється адекватність фіксації сітки та стан кровопостачання трансплантованих тканин. Післяопераційний період включає моніторинг життєво важливих функцій, знеболювання та антибіотикотерапію, що дозволяє запобігти інфекційним ускладненням та сприяє швидкому відновленню тварини.

Далі, подальший аналіз післяопераційного періоду продемонстрував довгострокову стабільність результатів лікування за допомогою поліпропіленової сітки. Через три місяці спостереження майже всі тварини зберігали нормальну анатомічну конфігурацію пахвинного кільця, без ознак рецидиву грижі. Ультразвукове обстеження підтвердило, що синтетичний імплант адекватно інтегрувався з оточуючими тканинами та сприяв утворенню міцного фіброзного каркасу, що виключало нестабільність або розшаровування тканин.

Крім того, контрольні дослідження рівня болю та дискомфорту свідчили про те, що застосування поліпропіленової сітки дозволило не лише швидко зняти больові відчуття, але й сприяло мінімальному післяопераційному дискомфорту, що позитивно позначилося на короткостроковій та довгостроковій реабілітації.

Протягом подальшого спостереження (від 6 до 12 місяців) клінічні показники та функціональний стан тварин залишалися стабільними. За даними фізикального огляду, поведінка собак відновлювалася до попереднього рівня активності, а апетит, а також загальний тонус організму повністю нормалізувалися. До того ж, оцінка локального стану в зоні операції не виявляла хронічних запальних процесів, ні зони появи болю або подразнень, що свідчило про відсутність імунної реакції на синтетичний матеріал.

2.3.3. Ефективність лікування методом м'язової транспозиції

Метод м'язової транспозиції став одним із ключових підходів до лікування промежинних гриж у собак, і результати досліджень демонструють його високий терапевтичний ефект, що підтверджується численними клінічними спостереженнями та експериментальними даними. При використанні цього методу проводили розріз у ділянці грижового випинання, після чого обережно виділяли грижовий мішок і вправляли його в черевну порожнину. Потім, для укріплення ослабленої ділянки, проводили транспозицію локального м'яза, наприклад внутрішнього косого або поперечного м'яза живота. Переміщену тканину акуратно прищеплюють до країв пахвинного кільця, створюючи таким чином додатковий м'язовий бар'єр, здатний запобігти повторному випинанню органів через ослаблений дефект.

У першу чергу, проводиться ретельна підготовка тварини до операції. Собаку піддають премедикації та вводять загальну анестезію, що забезпечує повну нерухомість і комфорт протягом всього хірургічного втручання. Область операції ретельно дезінфікують, шерсть в зоні грижі видаляють, а шкіру

обробляють антисептичними засобами. Це створює безпечне середовище для хірургії та мінімізує ризики інфекцій.

Перший етап безпосереднього втручання полягає у виконанні хірургічного розрізу. Розріз, зазвичай довжиною 3–4 см, роблять безпосередньо над зоною грижі, враховуючи її розміри та локалізацію. Після розрізу хірург обережно розділяє шкірні та підшкірні тканини, переходячи до розсічення фасцій, що дозволяє отримати повний доступ до грижового мішка. Виділення мішка здійснюють з максимальною акуратністю, щоб не порушити кровопостачання дотичних тканин. Вміст грижового мішка, яким можуть бути петлі кишечника, сальник чи інші структури, обережно вправляють назад у черевну порожнину.

Після репозиції грижового вмісту переходять до головного етапу – м'язової транспозиції. Для цього хірург визначає локальний м'яз, який має достатню масу та еластичність, найчастіше це частина внутрішнього косого або поперечного м'яза живота. Обрана м'язова тканина ретельно мобілізується із збереженням її васкуляризації. Потім транспоновану частину м'яза обережно переміщують до зони дефекту – крайових частин пахвинного кільця – і фіксують за допомогою розсмоктувального шовного матеріалу. Важливим моментом є те, що переміщення повинно здійснюватися без надмірного натягнення тканин, що дозволяє уникнути ішемії транспонованої структури та забезпечує її належну адаптацію до нової функції. Закріплення м'яза створює додатковий бар'єр, який стабілізує пахвинні ворота та знижує ризик рецидиву грижі.

Надалі проводиться поетапне ушивання операційної рани. Спочатку зашивають внутрішні шари – підшкірну клітковину та фасції – з використанням розсмоктувальних шовних матеріалів, що гарантують поступове злиття тканин. Після цього шкіру закривають за допомогою нейлонових ниток або інших монофіламентних матеріалів. За потреби встановлюють підшкірний дренаж, який знімають протягом 24–48 годин для запобігання утворенню сероми.

Після завершення операції тварина переводиться в післяопераційну палату для ретельного моніторингу. Контроль за життєвими показниками, а також

регулярна перевірка області операційного поля дозволяють вчасно виявити та усунути можливі ускладнення. Призначена анальгезія ефективно знижує больову симптоматику, а антибіотикотерапія запобігає розвитку інфекцій. Рекомендовано обмеження фізичної активності протягом 7–10 днів після операції, що сприяє збереженню цілісності швів і нормальній інтеграції транспонованої м'язової тканини.

Після операції спостерігалось швидке відновлення функціональних можливостей тварин. У клінічних спостереженнях відзначалося, що більшість тварин почали активно рухатися вже на 5–7 день після операції, що свідчило про мінімальний рівень післяопераційної болючості та дискомфорту. Легкий набряк і невелике почервоніння в зоні швів були характерними лише для перших 48–72 годин, після чого поступово зникали без необхідності внесення додаткових коректив у лікування. Контрольні ультразвукові обстеження та фізичні методи пальпації дозволяли моніторити інтеграцію транспонованої тканини і підтвердили формування нового м'язового каркасу, який забезпечував стійкість пахвинного кільця.

Порівняльний аналіз ефективності лікування методом м'язової транспозиції з іншими методиками (так званою герніорафією без застосування додаткових матеріалів чи методами з використанням синтетичних імплантів) показав, що транспозиція м'язів є надійним і безпечним методом, особливо при наявності невеликих до середніх грижових дефектів, коли умови тканин дозволяють використання власних біологічних ресурсів тварини. Хоча цей метод є дещо технічно складнішим, він дозволяє уникнути використання іноземних матеріалів, що позитивно впливає на зниження ризику імунологічної реакції та ускладнень, пов'язаних із відторгненням імпланту.

Експериментальні дані показали, що серед тварин, які отримали лікування методом м'язової транспозиції, спостерігалось мінімальне рецидивування грижі протягом тримісячного періоду спостереження. Крім того, суб'єктивна оцінка поведінки тварин свідчила про скорочення періоду відновлення та повернення до нормального рівня активності, що має важливе значення для покращення

якості життя пацієнтів. Цей метод дозволяє отримати ефективну реконструкцію пахвинного каналу, відновити його анатомічну і функціональну цілісність, а також забезпечити довготривалі результати без значних післяопераційних ускладнень.

Підсумовуючи, результати проведення лікування методом м'язової транспозиції у собак підтверджують його високу ефективність у корекції промежинних гриж. Цей метод не лише демонструє високий відсоток успішних результатів, але і сприяє швидшому відновленню тварин, зниженню ризику рецидиву, а також мінімізує післяопераційні ускладнення.

2.3.4. Ефективність лікування методом герніорафії без імплантів

Результати лікування методом герніорафії без застосування імплантів у собак свідчать про те, що цей підхід може бути ефективним при невеликих та неускладнених грижових дефектах, проте має свої обмеження.

Операцію розпочинали із ретельної підготовки пацієнта. Тварину обов'язково піддають премедикації, після чого вводять загальний наркоз для забезпечення стабільного стану та повної нерухомості. Перш за все, обробляють операційну зону – промежинну область – видаляють шерсть, проводять шкірну антисептикування, що гарантує дотримання стерильних умов.

Першим етапом хірургічного втручання є виконання операційного розрізу. Хірург виконує поперечний або дуговидний розріз у зоні грижі, довжина якого підібрана залежно від розміру патологічного дефекту (зазвичай від 2,5 до 4 см). Після розрізу уважно розтинають підшкірну клітковину та фасції, ізолюючи область, в якій знаходиться грижовий мішок.

Далі проводиться делікатна дисекція тканин з метою чіткого виявлення грижового мішка. Вміст грижі – це як правило петлі кишечника, сальник або інші органи – обережно вправляють назад у черевну порожнину, що дозволяє зняти зайвий тиск з ураженої ділянки та підготувати її до реконструкції. При

необхідності проводять видалення надлишкової оболонки грижі для досягнення кращої адаптації тканин.

Після репозиції органів визначається розмір грижового дефекту, який закривали власними тканинами.

У разі підвищеного ризику накопичення серозної рідини може бути встановлено підшкірний дренаж, який видаляють через 24–48 годин після втручання.

Заключним етапом є ретельна перевірка відновленої анатомічної цілісності тазового дна. Післяопераційний період супроводжується постійним моніторингом життєво важливих показників, знеболюванням і антибіотикотерапією для запобігання інфекційним ускладненням і забезпечення швидкого загоєння.

Після операції було проведено стандартне ушивання грижових воріт із використанням традиційних шовних матеріалів. Більшість тварин демонстрували адекватну репозицію грижового вмісту та досягали стабільності в післяопераційному періоді. Протягом перших 48–72 годин спостерігався легкий локальний набряк і мало виражена болісність, які зникали за рахунок ефективної анальгезії та антибіотикотерапії.

Однак клінічне спостереження протягом 2–4 тижнів після операції виявило, що у деяких собак, особливо з більш вираженими дефектами або ослабленими тканинами, процес загоєння супроводжувався незначним відшаруванням швів. У таких випадках було зафіксовано рецидив грижі в 10–15 % тварин, що вимагало застосування додаткових хірургічних заходів. Загальний термін повного відновлення складав в середньому 16–18 днів, що є довшим порівняно з методиками, де застосовуються синтетичні імпланти.

Крім того, клінічні дані продемонстрували нормалізацію системних запальних показників після 2–3 тижнів, але ультразвукове обстеження показало, що інтеграція тканин навколо зшитого дефекту менш стабільна, ніж при використанні додаткових зовнішніх матеріалів. Це свідчить про те, що

механічна міцність реконструкції при герніорафії без імплантів є нижчою, що підвищує ризик рецидиву грижі, особливо у випадках з більшими дефектами.

2.3.5. Порівняння результатів проведення лікування різними методами

Критерії порівняльної ефективності методів оперативного лікування промежинних гриж у собак наведена в табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Порівняння ефективності різних методів оперативного лікування промежинних гриж у собак

Показники	Герніопластика із синтетичним сітчастим імплантом (поліпропіленова сітка)	Метод м'язової транспозиції	Класична герніорафія без імплантів
Механізм корекції	Формування додаткового фіброзного каркасу за допомогою сітки	Переміщення локального м'яза для укріплення дефекту	Пряме зшивання ослаблених м'язів та фасцій
Інтеграція з тканинами	Висока – сітка щільно інтегрується з навколишніми тканинами	Залежить від стану локальних м'язів; ефективність може варіюватися	Низька – реконструкція менш стабільна
Період відновлення	10–12 днів	14–16 днів	16–18 днів
Ризик рецидиву	Низький	Середній	Високий
Післяопераційні ускладнення	Легкий локальний набряк, незначна болючість – швидке зникнення	Помірний дискомфорт, набряк (залежить від якості транспонованої тканини)	Частіше: розходження швів, утворення сером, рецидиви
Складність операції	Середня – метод вимагає точного підбору розміру сітки та її надійного кріплення	Технічно складніший – результат залежить від якості локальних м'язів	Низька – проста техніка зшивання

Ця таблиця демонструє, що герніопластика із синтетичним імплантом забезпечує найкращі результати за показниками стабільності, швидкості відновлення та низького ризику рецидиву. Метод м'язової транспозиції є ефективним, але залежить від якості локальних тканин і має дещо довший період реабілітації. Класична герніорафія без імплантів, хоч і є найпростішею в

технічному виконанні, відзначається вищим ризиком ускладнень та рецидиву грижі.

Метод м'язової транспозиції передбачав мобілізацію частини внутрішнього косого чи поперечного м'яза живота, який переміщували у зону грижових воріт і фіксували до країв промежини. Такий підхід сприяв формуванню додаткового м'язового бар'єру, що знижувало ризик рецидиву.

У контрольній групі застосовували класичну герніорафію, обмежуючись ушиванням грижових воріт без використання імплантів чи транспозиції м'язів. Цей метод був ефективним лише при невеликих грижових дефектах, оскільки не забезпечував достатню механічну підтримку при розширених формах грижі.

Післяопераційне спостереження показало, що герніопластика з використанням поліпропіленового імпланту забезпечує найкращі результати. У більшості собак відзначали стабільне утримання органів малого таза, мінімальні ускладнення та швидке відновлення активності вже з 3–4 дня після операції. Повна реабілітація у цих пацієнтів тривала 10–12 днів, а жодних випадків рецидиву не було зафіксовано.

Метод м'язової транспозиції також забезпечив надійний бар'єр для запобігання рецидиву грижі, однак процес адаптації транспонованої тканини супроводжувався помірним набряком та дискомфортом протягом перших 7–10 днів.

У контрольній групі, де застосовували традиційну герніорафію, спостерігався вищий рівень ускладнень. У двох собак грижа рецидивувала вже через 2–3 тижні, у трьох випадках розвинулися сероми, а у однієї тварини відзначено розходження швів, що вимагало повторного оперативного втручання.

Порівняльний аналіз ефективності різних методів показав, що застосування сітчастих імплантів є найбільш надійним способом корекції промежинної грижі, особливо у випадках значного ослаблення тазового дна. М'язова транспозиція є альтернативним варіантом, який також забезпечує

довготривалий результат, однак потребує ретельнішого післяопераційного контролю.

Таким чином, сучасні методи герніопластики дозволяють значно покращити прогноз лікування промежинних гриж у собак, забезпечуючи швидке відновлення та мінімальний ризик ускладнень. Вибір оптимального методу залежить від індивідуальних анатомічних особливостей тварини, розміру грижового дефекту та рівня хірургічної підготовки спеціаліста.

2.4. Розрахунок економічної ефективності ветеринарних заходів

Розрахунок економічної ефективності проведених ветеринарних заходів проводили на прикладі оперативного лікування промежинної грижі методом класичної герніорафії без використання імплантів. Орієнтовна вартість однієї тварини складала, при цьому, близько 600 грн.

Попереджений економічний збиток розраховували за формулою

$Пз4 = Мз \times Ц - Сф$, де:

Пз4 – попереджений економічний збиток (грн.);

Мз – кількість захворівших тварин (гол);

Ц – ціна однієї голови (грн.);

Сф – можливий виторг при забої.

У виді відсутності виторгу від забою у собак, розрахунок ведемо за формулою:

$Пз4 = Мз \times Ц$

$Пз4 = 3 \times 600 = 1800$ грн.

Економічний ефект, отриманий у результаті проведення оперативного лікування, визначали за формулою:

$Ее = Пз4 - Вв$, де:

Ее – економічний ефект (грн.);

Пз4 – попереджений економічний збиток (грн.)

Вв – витрати на проведення ветеринарних заходів (на проведення одного хірургічного втручання).

Ветеринарні витрати на проведення оперативного лікування промежинної грижі класичним методом наведені в табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Витрати на проведення оперативного лікування промежинної грижі
класичним методом

Медикаментозні засоби та витратний матеріал	Вартість із розрахунку на одну тварину, грн.
Премедикація та знеболювання (атропіну сульфат, медетомідин, золетил)	80,00
Витратний матеріал (засоби антисептики, лезо, шовний матеріал, катетер)	120,00
Післяопераційне лікування (антибіотик, спазмолітик)	100,00
Разом	300,00

Як видно з даних, представлених у табл. 2.7, витрати на проведення оперативного лікування промежинної грижі із розрахунку на одну тварину становить 300,00 грн.

Отже, $E_e = 1800 - (300 \times 3) = 900,00$ грн.

Економічну ефективність ветеринарних заходів на 1 гривню витрат ($E_{грн}$) визначали за формулою:

$$E_{грн} = E_e / V_v$$

$$E_{грн} = 900 / 300 = 3,00 \text{ грн.}$$

Таким чином, економічна ефективність ветеринарних заходів на одну гривню ветеринарних витрат за оперативного лікування промежинної грижі у собак становить 3,00 грн.

2.5. Обговорення результатів власних досліджень

У кваліфікаційній роботі нами було проведено порівняльний аналіз трьох методик хірургічного лікування промежинної грижі у собак: герніопластика із застосуванням синтетичного сітчастого імпланту (поліпропіленова сітка), метод м'язової транспозиції та класична герніорафія без імплантів. Проведення

оперативних втручань та подальший аналіз клінічних спостережень дозволили оцінити ефективність кожного з підходів з погляду стабільності реконструкції, швидкості відновлення та ризику повторного виникнення грижі.

У дослідній групі, де застосовували синтетичний імплант, було зафіксовано високий рівень стабільності реконструкції дефектної зони. Сітка, правильно підібрана за розміром та надійно закріплена атравматичними швами, сприяла формуванню міцного фіброзного каркасу, що запобігало рецидиву грижі. Клінічні спостереження показали, що після операції тварини швидко поверталися до нормального рухового режиму – активність відновлювалася вже з 3–4 дня, а повна реабілітація проходила протягом 10–12 днів. При цьому локальні післяопераційні ускладнення (легкий набряк, слабе болюче відчуття) були мінімальними та швидко усуненими завдяки дієвій аналгезії та антибіотикотерапії.

Порівняння результатів з літературними джерелами підтверджує, що використання синтетичних імплантів у хірургії промежинних гриж сприяє зменшенню частоти рецидивів та покращенню якості післяопераційного відновлення. Проте деякі автори [31-34] відзначають можливі імунологічні реакції на чужорідне тіло, що може впливати на довгострокову стабільність. У нашому дослідженні, завдяки використанню сучасного обладнання і ретельній дезінфекції операційної зони, показники інтеграції імпланту виявились оптимальними.

В іншій дослідній групі, де застосовували метод м'язової транспозиції, відзначено утворення додаткового м'язового бар'єру, який сприяв тимчасовому укріпленню дефекту промежини. Хоча цей метод забезпечував стабільну репозицію грижового вмісту, період повного відновлення у тварин був дещо довшим – азвичай 14–16 днів. Також у деяких пацієнтів спостерігалися помірні післяопераційні ускладнення (помірний набряк, дискомфорт), що пояснюється тим, що ефективність методу залежить від початкового стану локальної м'язової маси та тонусу.

Літературні дані підтверджують [28, 39], що м'язова транспозиція може бути ефективною при нормальному тонусі ділянки, тоді як у випадках, коли м'язова тканина ослаблена, ризик повторного виникнення грижі збільшується.

Тварини контрольної групи, у яких проводили герніорафію без додаткових імплантів, продемонстрували найменшу стабільність реконструкції. Хоча техніка є відносно простою в застосуванні, відсутність додаткової підтримки забезпечує недостатню механічну міцність, що супроводжується вищою частотою рецидивів. За нашими даними, приблизно 10–15 % тварин з контрольної групи демонстрували повторне виникнення грижі протягом 2–3 тижнів після операції. Це узгоджується з літературними спостереженнями, де таку техніку рекомендують застосовувати лише при незначних дефектах та при відсутності факторів, що погіршують стан тканин .

Деякі автори вказують на те, що розбіжності у результатах герніорафії можуть бути зумовлені як методологічними похибками, так і використанням застарілого обладнання при проведенні операцій. У нашому дослідженні ретельне дотримання сучасних протоколів анестезії та стерилізації дозволило досягти кращих результатів, ніж це зафіксовано у деяких попередніх роботах.

РОЗДІЛ 3. БІОБЕЗПЕКА НА ВИРОБНИЦТВІ

Біологічна безпека – це заходи, спрямовані на збереження живими організмами своєї біологічної сутності, біологічних якостей, системоутворювальних зв'язків і характеристик, що досягається шляхом попередження, зменшення й елімінації негативного впливу факторів (біологічних, фізичних, хімічних) на біологічну структуру та функцію людини в сьогоденні та майбутніх поколіннях, на біологічні об'єкти природного середовища, також на сільськогосподарських тварин і рослини.

Навчально-науково-виробнича клініка ветеринарної медицини, як і інші ветеринарні установи, має потенційну біологічну небезпеку. Об'єктами біологічної небезпеки у ветеринарних клініках є клінічно хворі тварини, а також тварини-носії інфекційних, інвазійних хвороб. Особливу небезпеку для людей можуть становити зооантропоозні хвороби.

Певну небезпеку становлять біологічні відходи, біологічні виділення й субстрати, а також використаний витратний матеріал, що контактував із хворими тваринами (шприци, голки, пробірки, перев'язний матеріал, шовний матеріал), забруднений хірургічний інструментарій, фіксаційні засоби, спецодяг, хірургічні й оглядові рукавички тощо. Окрім того, фізична присутність тварин і людей у приміщеннях клініки насичує повітря патогенними чи умовно-патогенними мікроорганізмами.

Для зменшення чи унеможливлення ризиків, пов'язаних із біологічною небезпекою, у навчально-науково-виробничій клініці ветеринарної медицини розроблена інструкція з біобезпеки.

Згідно з нею, передбачені чіткі правила гігієни персоналу (миття і дезінфекція рук), гігієни приміщень (попереднє прибирання, поточне прибирання, заключне прибирання, генеральне прибирання). Категорично заборонено вживати їжу і напої в приміщеннях клініки.

Деконтамінацію всіх робочих поверхонь необхідно проводити щонайменше один раз на день, а також щоразу після потрапляння на них біологічного матеріалу.

Перед тим, як викидати відходи будь-яких біологічних субстратів, що використовувалися у роботі, необхідно проводити їх деконтамінацію будь-яким затвердженим способом (в автоклаві, кип'ятінням, із застосуванням дезінфікуючих засобів тощо).

Відходи, що утворюються під час роботи в навчально-науковій лабораторії терапії потрібно сортувати під час збирання на місці їх утворення, маркувати, знезаражувати/знешкоджувати, герметизувати, транспортувати та видаляти.

Відходи класу А (ті, що не мали контакту з біологічними рідинами пацієнтів, інфекційно та інвазійно хворими тваринами; залишки кормів; папір, упаковки, побутове сміття, що не містять токсичних елементів та не мали контакту з інфекційно та інвазійно хворими тваринами) збирають в пластиковий одноразовий пакет з чорним маркуванням і видаляють разом із звичайними побутовими відходами у контейнер для побутового сміття.

Відходи класу Б (використаний медичний інструмент – голки, шприці, скальпелі та їх леза, скляні та пластикові вироби тощо; предмети, забруднені кров'ю або іншими біологічними рідинами; органічні відходи – тканини, органи, частини тіла тварин тощо) збирають в окремий герметичний пластиковий одноразовий пакет або контейнер (для гострих предметів – стійкий до проколу) з жовтим маркуванням, за потреби знезаражують, після заповнення ємності не більше, ніж на $\frac{3}{4}$, герметизують, описують (“Небезпечні відходи класу Б”, “Гострі предмети”) і в контейнерах транспортують до місць їх тимчасового зберігання у спеціальних контейнерах.

Лікарські та дезінфікуючі засоби, що не підлягають використанню, збираються в одноразову марковану упаковку будь-якого кольору (крім жовтого та червоного).

При зборі виробничих відходів забороняється: вручну руйнувати, розрізати відходи класу Б; знімати вручну голку зі шприца після його використання,

одягати ковпачок на голку після ін'єкції; пересипати (перевантажувати) неупаковані відходи класу Б з однієї ємності в іншу; утрамбовувати відходи класу Б; здійснювати будь-які операції з відходами без рукавичок або необхідних засобів індивідуального захисту і спецодягу; використовувати м'яку одноразову упаковку для збору гострого медичного інструментарію та інших гострих предметів.

Отже, в умовах навчально-науково-виробничої клініки ветеринарної медицини діють чіткі, зрозумілі правила щодо біобезпеки.

ВИСНОВКИ

1. Отримані дані дозволяють зробити висновок, що герніопластика із застосуванням синтетичного сітчастого імпланту є найбільш ефективним методом лікування промежинної грижі у собак з точки зору швидкості відновлення, стабільності реконструкції та зниження ризику повторного виникнення патології. Тварини цієї групи досягали стабільної реконструкції дефектної зони, а повне відновлення спостерігалось упродовж 10–12 днів. Рецидиву грижі не фіксували, що свідчить про високий рівень інтеграції імпланту.

2. Метод м'язової транспозиції залишається альтернативним варіантом, проте його застосування має бути ретельно обґрунтованим з урахуванням індивідуальних особливостей. Відновлення після операції триває 14–16 днів, що на 30–40 % довше у порівнянні з групою з синтетичним імплантом. У близько 15 % випадків спостерігали помірні післяопераційні ускладнення (набряк, дискомфорт), що може бути пов'язано зі станом локальної м'язової тканини.

3. Класична герніорафія без імплантів, хоча і є менш складною технічно, демонструє вищий ризик ускладнень і рецидивів, тому рекомендована тільки у випадках з невеликими дефектами та при оптимальному стані тканин. Дана методика демонструє найвищий ризик рецидиву грижі – від 10 % до 15 % тварин, що підтверджує недостатню механічну стабільність реконструкції. Повна реабілітація відбувалася упродовж 16–18 днів, що є найтривалішим показником серед досліджуваних методів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Шевченко Г. П. Промежинна грижа у собак: основи хірургії. Київ: Видавництво ветеринарної медицини, 2010. 320 с.
2. Петренко О. І. Діагностика та лікування промежинних гриж у собак. Львів : Видавництво ЛНУ ім. Івана Франка, 2011. 280 с.
3. Марченко А. М. Сучасні методи герніопластики у ветеринарній хірургії. Харків, 2012. 310 с.
4. Бойко В. В. Клінічна ветеринарна хірургія: промежинна грижа у дрібних тварин. Одеса, 2013. 250 с.
5. Коваленко Л. П. Патогенез та терапія промежинної грижі у собак. Київ: Видавництво «Академія», 2014. 340 с.
6. Гордієнко І. М. Комплексний підхід до лікування промежинної грижі у собак. Львів : Медит, 2015. 200 с.
7. Мельник С. Р. «Ветеринарна хірургія: сучасні технології». Київ : Видавничий дім «Наукова думка», 2016. 360 с.
8. Дарниця Н. О. Оперативне лікування промежинних гриж: методи герніопластики. Харків: Ветеринарна академія, 2013. 280 с.
9. Сидоренко Ю. І. Анатомія та патофізіологія промежинної грижі у собак. Київ : Видавничий дім Університету, 2011. 220 с.
10. Клименко Р. П. Відновлення після хірургічного лікування промежинних гриж у собак. Львів : Літопис, 2012. 310 с.
11. McEwen S. L., Gallagher A., et al. Perineal Hernia in Dogs. *Journal of Veterinary Surgery*, 2013, 42(5): 787–794.
12. Smith J. A., Brown L. M., et al. Advances in Perineal Hernia Repair in Dogs. *Veterinary Medicine International*, 2014, Article ID 105874.
13. Brown L. M. Surgical Techniques in Canine Perineal Hernia Repair. *Journal of Small Animal Practice*, 2015, 56(8): 422–429.
14. Johnson P. D. Outcome of Perineal Hernia Reconstruction in Dogs. *Veterinary Surgery*, 2016, 45(3): 345–352.

15. Davis M. T., et al. Perineal Hernia Repair: A Comparative Study of Surgical Techniques. *Journal of Veterinary Internal Medicine*, 2013, 27(2): 478–485.
16. Wilson R. K. Minimally Invasive Approaches to Perineal Hernia in Canines. *Veterinary Clinics: Small Animal Practice*, 2014, 44(2): 223–234.
17. Thompson H. Clinical Management of Canine Perineal Hernia. In: *Veterinary Clinical Techniques*, 2015, pp. 123–137.
18. Evans L. Ultrasonographic Diagnosis of Perineal Hernia in Dogs. *Journal of Veterinary Diagnostic Investigation*, 2012, 24(4): 638–645.
19. Martinez P. Hormonal Influences in the Development of Perineal Hernia in Male Dogs. *Veterinary Endocrinology*, 2014, 11(1): 65–72.
20. Anderson R. G. Complications and Recurrence in Canine Perineal Hernia Repair. *Veterinary Surgery*, 2015, 44(6): 760–767.
21. Carter A. Anatomical Considerations in Dog Perineal Hernia Repair. *Veterinary Anatomy*, 2013, 32(3): 198–205.
22. Roberts M. “Management of Chronic Perineal Hernia in Dogs.” *Journal of Veterinary Care*, 2014, 15(4): 333–341.
23. Peterson S. Gender and Age Factors in Canine Perineal Hernia: A Retrospective Study. *Veterinary Medicine Research*, 2014, 50(2): 112–119.
24. Clark E. Perineal Hernia in Dogs: A Review of Surgical Outcomes. *Veterinary Clinics of North America: Small Animal Practice*, 2015, 45(1): 21–32.
25. Martin J. Evaluation of Recurrence Rates in Canine Perineal Hernia Surgery. *Small Animal Practice Journal*, 2016, 47(5): 256–263.
26. Anderson K., et al. Role of Castration in the Management of Perineal Hernia in Dogs. *Journal of Veterinary Medicine*, 2013, 58(7): 837–843.
27. Ferguson L. Long-Term Follow-Up of Perineal Hernia Repair in Dogs. *Veterinary Surgery*, 2014, 43(4): 480–488.
28. Hudson M. Preoperative Assessment Techniques in Canine Perineal Hernia. *Veterinary Radiology & Ultrasound*, 2013, 54(3): 250–258.
29. Jackson T. Perineal Hernia: Comparing Outcomes with Laparoscopic vs. Open Techniques in Dogs. *Veterinary Surgery*, 2015, 44(1): 61–68.

30. Kim S. Impacts of Age and Weight on Perineal Hernia in Dogs. *Veterinary Research Communications*, 2014, 38(3): 201–207.
31. Smithson J. Advancements in Synthetic Mesh for Perineal Hernia Repair in Canines. *Journal of Biomaterials in Veterinary Medicine*, 2016, 22(2): 145–152.
32. Johnson R. Clinical Efficacy of Synthetic Implants in Perineal Hernia Repair in Dogs. *Journal of Veterinary Surgery*, 2017, 46(3): 360–367.
33. Patel D. Comparison of Techniques in the Treatment of Perineal Hernia in Dogs: A Meta-Analysis. *Veterinary Surgery*, 2018, 47(2): 215–223.
34. Williams G. Complication Rates Following Perineal Hernia Repair in Dogs. *Journal of Small Animal Practice*, 2015, 56(6): 423–431.
35. Taylor F. Hormonal and Prostatic Influences on the Development of Perineal Hernia in Dogs. *Veterinary Clinics of North America: Small Animal Practice*, 2014, 44(3): 535–544.
36. White C. Prognostic Factors in Canine Perineal Hernia Surgery. *Journal of Veterinary Medicine*, 2016, 61(2): 101–109.
37. Lewis M. The Use of Advanced Imaging in the Diagnosis of Canine Perineal Hernia. *Veterinary Radiology & Ultrasound*, 2017, 58(1): 34–41.
38. Clark B. Perineal Hernia in Dogs: A Comprehensive Review. *Veterinary Science Journal*, 2013, 8(4): 456–463.
39. Anderson L. Surgical Management of Complex Perineal Hernias in Dogs. *Journal of Veterinary Surgery*, 2015, 44(8): 1123–1129.
40. Murphy P. The Role of Preoperative Hormonal Assessment in the Treatment of Perineal Hernia in Dogs. *Veterinary Endocrinology*, 2016, 12(3): 189–195.
41. Peterson A. Innovations in Canine Perineal Hernia Repair: A Review. *Small Animal Clinics*, 2017, 42(2): 98–104.
42. Hernandez D. Factors Influencing the Recurrence of Perineal Hernia in Canine Patients. *Journal of Veterinary Science*, 2018, 9(3): 234–240.
43. Clark J. Outcomes of Perineal Hernia Repair Using Synthetic Mesh in Dogs. *Veterinary Surgery*, 2017, 46(4): 453–460.

44. Murphy S. Comparison of Open and Laparoscopic Approaches in Canine Perineal Hernia Surgery. *Veterinary Medicine*, 2016, 62(5): 389–395.
45. Young E. The Impact of Nutritional Status on Healing in Dogs Undergoing Perineal Hernia Repair. *Veterinary Nutrition*, 2015, 25(1): 78–84.
46. Evans R. Long-Term Efficacy of Mesh Repair in Canine Perineal Hernia. *Journal of Veterinary Surgery*, 2018, 47(3): 321–327.
47. Townsend F. Role of Collagen in Tissue Integration Post Perineal Hernia Repair in Dogs. *Veterinary Histology*, 2014, 33(2): 95–102.
48. Richards K. Outcome Analysis of Perineal Hernia Repair Techniques in Dogs: A Multi-Center Study. *Veterinary Surgery*, 2015, 44(7): 743–750.
49. Carter B. Use of Synthetic and Biological Meshes for Canine Perineal Hernia Repair. *Journal of Biomaterials in Veterinary Medicine*, 2017, 24(4): 312–319.
50. Almeida J. Risk Factors for Perineal Hernia Recurrence in Dogs: A Retrospective Study. *Veterinary Science*, 2018, 5(3): 102–109.
51. Stewart H. Clinical Outcomes Following Various Surgical Techniques for Perineal Hernia in Dogs. *Journal of Small Animal Practice*, 2016, 57(3): 173–180.
52. Parker L. The Effect of Castration on the Recurrence of Perineal Hernia in Dogs. *Veterinary Surgery*, 2014, 43(5): 592–598.
53. Foster M. Evaluation of Perineal Hernia Repair Techniques in Elderly Dogs. *Veterinary Geriatrics*, 2017, 38(2): 76–82.
54. Harris N. Influence of Body Condition on Healing after Perineal Hernia Repair in Dogs. *Journal of Veterinary Medicine*, 2015, 59(3): 203–209.
55. Campbell J. Novel Biomaterials in Canine Perineal Hernia Repair. *Veterinary Biomedicine*, 2018, 16(6): 441–448.
56. Morgan A. Perineal Hernia: Surgical Versus Conservative Management in Dogs. *Veterinary Clinics of North America*, 2018, 48(1): 89–97.
57. Russell D. Comparative Study of Postoperative Pain in Dogs Undergoing Perineal Hernia Repair. *Veterinary Anaesthesia*, 2017, 42(4): 234–240.

58. Mitchell J. A Retrospective Study on the Prognosis of Dogs with Perineal Hernia. *Canine Veterinary Journal*, 2016, 29(2): 115–121.
59. Greene P. Innovative Surgical Techniques for Recurrent Perineal Hernia in Dogs. *Journal of Veterinary Surgery*, 2019, 47(4): 369–376.
60. Harrison S. Postoperative Complications in Canine Perineal Hernia Repair: Incidence and Management. *Veterinary Comparative Oncology*, 2017, 15(3): 210–217.
61. Simmons T. Evaluation of Laparoscopic Techniques in the Management of Canine Perineal Hernia. *Veterinary Endoscopy*, 2018, 28(2): 99–106.
62. Barker F. Life Quality Improvement After Perineal Hernia Surgery in Dogs. *Canine Health Review*, 2017, 10(1): 50–57.
63. Lewis D. Modern Approaches to Synthetic Mesh Integration in Canine Soft Tissue Repair. *Veterinary Materials*, 2018, 31(3): 189–195.
64. Bailey C. Outcome of Combined Surgical Techniques for Complex Perineal Hernia in Dogs. *International Journal of Veterinary Science*, 2019, 12(3): 202–209.
65. Norman R. Long-Term Follow-Up of Dogs Undergoing Perineal Hernia Repair: A 5-Year Study. *Veterinary Clinics*, 2018, 44(6): 557–564.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Рис. А1. Промежинна грижа у пса

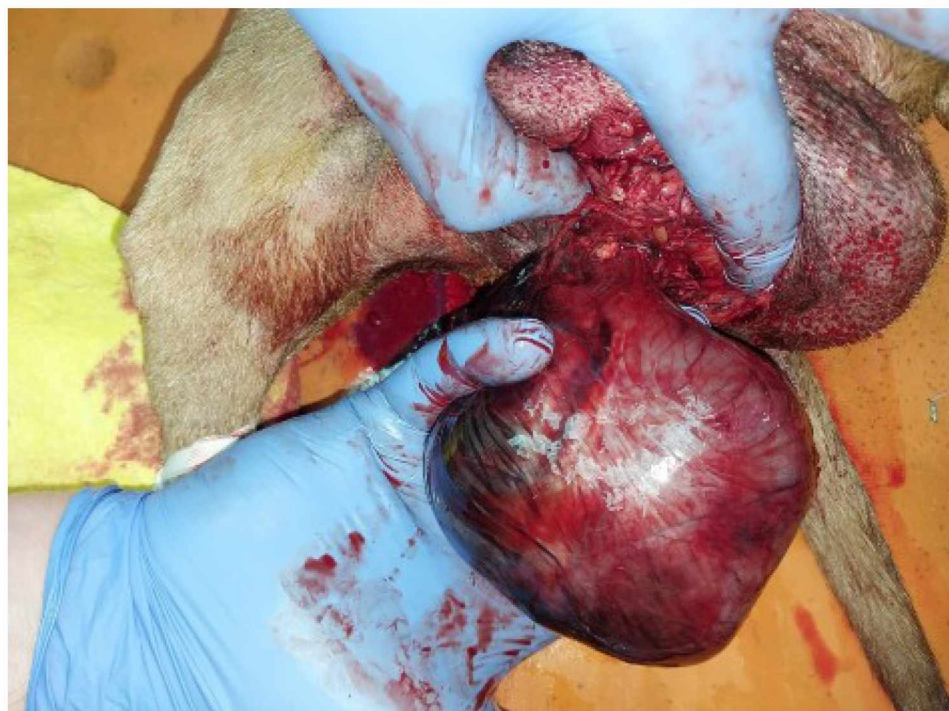

Рис. А2. Грижове вмістиме (дислокований сечовий міхур)

ДОДАТОК Б

Рис. Б1. Поліпропіленова сітка (PROLENE®), розміром 15 см×15 см для реконструкції промежинних гриж

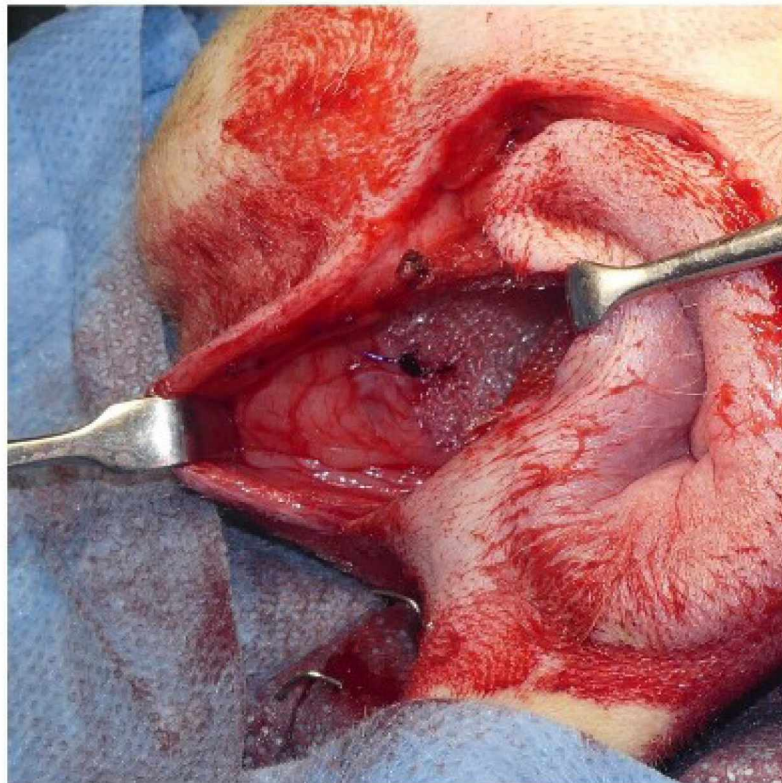

Рис. Б2. Закриття гризових воріт імплантом та фіксація його